

Тривалість заняття з групою – 90 хвилин. Декому треба більше, а комусь – менше часу, що вирішується індивідуально.

Часто після виконання вправи “світло-темрява” учасники здивовані результатом, їхні страхи щодо невміння малювати відходять, вони готові до роботи фарбами на картоні чи полотні.

Більшість учасників зазначає, що саме виконання цієї вправи було самим цікавим досвідом під час занять живописом на заїзді.

УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ДИТИНИ В МЕДІАПРОСТОРІ: СХЕМА РЕГУЛЯТИВНОГО АКТУ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

*Найдьонова Любов Антонівна,
заступник директора з наукової роботи Інституту
соціальної та політичної психології НАПН України,
керівник медіапсихологічних досліджень ВГО “Асоціація
медіапсихологів і медіапедагогів України”,
член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук (Київ)*

Протягом понад шість років триває робота психологів у співпраці з Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення з налагодження співрегуляції і підтримки саморегулятивних процесів у медіапросторі, пов’язаних із забезпеченням більшої захищеності дитини. 2012 р. створено робочу групу, яка об’єднує фахівців різного профілю – юристів, журналістів, керівників медіагруп, представників медійної громадськості, науковців, які поєднують зусилля заради створення найкращих умов для здоров’я і розвитку дитини, зменшення медіаризиків. У цій робочій групі аналізується міжнародний досвід, вивчаються результати вітчизняних наукових медіапсихологічних досліджень, зокрема тих, що регулярно проводяться лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, окремі з них включено до щорічних звітів Нацради (у 2012 р.).

Разом з тим, легітимізація напрацювань робочої групи відбувалася досить повільно, стикаючись насамперед із складністю процесів узгодження. Це уповільнення відбувається як на вищому законодавчому рівні (приклад – тривалий розгляд законопроекту про аудіовізуальні

послуги), так і щодо прийняття загальноукраїнського етичного кодексу медійників. Тому було висунуто пропозицію, що спиралася на застосування груп-рефлексивних технологій узгодження: було запропоновано форму затвердження актів узгодження на найбільш гострі вузькі теми, які стають саморегульованими актами, що підписуються медійниками як самозобов'язання, і таким чином набувають легітимізації.

Першою було обрано тему висвітлення сексуального насильства над дітьми, та забезпечення захисту дитини, що зазнала такого насильства при залученні її до медіавиробництва, вибір теми було зумовлено кількома прецедентами розгляду цієї теми в ток-шоу протягом 2015-16 р., з явним порушенням прав дитини. Робота над підготовкою акту сприяла підвищенню компетентності медіа в питаннях захисту травмованої дитини.

Наступною темою було обрано питання висвітлення випадків суїцидів, спровоковане телевізійним ажіотажем навколо смертельних квестів “Синій кит” і подібних груп у соціальних мережах. На жаль, висвітлення на телебаченні цієї теми призвело до лавиноподібного збільшення кількості учасників таких груп протягом перших же днів після телеповідомлень. Результатом роботи групи стала підготовка другого акту саморегуляції медіапростору. Пропри те, що не всі медіагрупи стали підписантами цих документів, розгортання публічного діалогу дало можливість змін у телепросторі на захист інтересів дитини.

Наразі у 2018 році за найбільш актуальну тему обрано висвітлення воєнних дій і трагедій, пов'язаних із міжнародним військовим конфліктом, який триває на території України.

Метою цієї публікації є представлення схеми документа, яка, на наш погляд охоплює необхідні для регулювання аспекти в межах зазначеної теми захисту дітей від медіаризиків війни. Обговорення цього проекту документа фахівцями, що працюють із дитячою травмою, допомагають стабілізувати психіку дітей, що зазнали травмівних ситуацій, сприятиме інтенсифікації суспільного діалогу в процесах захисту дитини в медіапросторі.

У вступі (преамбулі) акту № 3 має зазначатися суспільний контекст, який зумовлює необхідність регулювання медіапростору саме з даної теми. Зважаючи на стан гібридної війни, яку веде Україна з країною-агресором, її тривалий характер і перспективи реінтеграції окупованих територій, що потребує перебудови як суспільства в цілому, так і медійного простору, медіаіндустрії варто самостійно взяти на се-

бе додаткові зобов'язання, які сприятимуть захисту дитинства і дитини-глядача в українському медіапросторі, прикладати всі можливі зусилля для того, щоб уникати медіатравматизації, нанесення шкоди емоційному, інтелектуальному, моральному і соціальному здоров'ю і розвитку дитини. З цією метою варто внести до редакційних стандартів і відповідати в своїй діяльності настановам, що регулюють висвітлення теми у доступний дитині час (до 21 години), а саме уведення обмежень за такими напрямками:

I. Діти – глядачі (хто дивиться)

1. Візуальні образи війни: смерті, рани, страждання, руйнування (розказувати можна, але візуалізація може лякати, фіксуватися і викривлювати моральний розвиток, зокрема осмислення смерті).

2. Спрощений образ ворога і заохочення ненависті (мають бути чіткі орієнтири, діти мають знати про війну як біду, спричинену ворогом, але без містифікації ворога, без створення залякуючих образів його сили, а нашої слабкості, без нагнітання ненависті і провокацій дій, війна – це справа дорослих).

3. Уникати використання прийомів (саспенс) для підкреслення емоційного ефекту, зокрема аудіального підсилення візуальних сцен страждань війни.

4. Уникати використання прийомів роблення сенсації з тематики війни (перша лінія повідомлень тощо).

5. Потрібно виробляти спеціальний дитячий продукт про війну (наприклад, мультфільми), в якому з дидактичною і захисною метою роз'яснювати дітям реальність і давати чіткі орієнтири. Зокрема попереджати про небезпеку замінованих предметів, зброї.

II. Діти – медіагерої (про кого розказують)

6. Участь дітей у війні, героїзація (підсилюється ризик залучення дитини до воєнних дій, втеч на війну як способу самореалізації тощо).

7. Постраждалі діти (ідентифікація з медіагероєм посилює ефект, відбувається фіксація страху, збільшується тривога).

8. Діти вимушено переселених осіб, дітей на окупованій території, тих, хто пережив загрозу життю тощо (має бути збалансоване висвітлення, без сприяння патологізації, стигматизації, провокацій дискримінації і насильства).

III. Діти в контексті проблем сім'ї (батьків), пов'язаних з війною, на які впливають медіа

9. Оскільки сімейні стресори суттєво впливають на морально-психологічний стан воїнів, потрібні месаджі про те, що діти можуть допомогти батькам, зменшуючи свої проблеми (в навчанні, в стосунках з близькими).

10. Потрібні “лікбези для батьків” щодо реакцій дітей на війну (часто прихованих) і порад, як допомогти дитині долати в зачатку дитячі проблеми, де “межа норми”, коли потрібно консультиватися у фахівців.

У результаті розгляду даної схеми як первинного протоколу, за підсумками кількох проведених сесій обговорення, було зафіксовано дві тенденції:

1) розширення тематики, яка охоплює необхідність врахування інтересів інших суб'єктів, які також розміщено в інформаційному полі цієї тематики – посилення армії (позитивний образ армії, який не виступав би бар'єром для молодих хлопців вступати на службу); розширення профілактики небезпечних для дітей ситуацій (пов'язаних з мінуваннями, терористичними актами тощо);

2) звуження тематики з метою кращого фокусування на проблемі дітей на війні, характерній для міжнародних регулівних документах (протистояння залученню дитини до бойових дій).

Тема медіатравми розглядається медійниками як дискусійна, така, що потребує додаткових досліджень і аргументації, прояснення механізму травмування. Адже за телеперегляд особливо вразливою дитиною несуть відповідальність батьки, що мають регулювати експозицію індивідуально з урахуванням стану дитини. А обмеження медіа-індустрії в цьому напрямі будуть зменшувати не тільки конкурентні можливості, але й сутнісні функції – інформувати і піднімати питання захисту постраждалої дитини для дорослих глядачів, які мають краще захищати дитину в реальності.

Таким чином, дискусії, що розгортаються з даної теми потребують активізації досліджень і узагальнення досвіду надання психологічної допомоги дітям, що знаходяться в перманентній експозиції через медіа тематики війни. Як змінюється проходження дітьми екзистенційних криз опрацювання тематики смерті? Як впливає на це факт воєнних дій на території країни? Яку роль відіграють медіа? Як висвітлення війни в медіа, що закономірно збільшує обсяг медіанасильства, впливає на психологічне благополуччя дітей-глядачів? Ці та інші питання психологічних медіаризиків війни є надзвичайно затребуваними

і актуальними, що складає подальшу перспективу розвитку вітчизняної медіапсихології в найближчій перспективі.

Література:

1. Спільний акт узгодження № 1. Захист дитини, яка зазнала сексуального насильства, при залученні до медіа-виробництва. – ОПУБЛІКОВАНО, 19.11.2016 / Електронне джерело. – Режим доступу: <https://www.nrada.gov.ua/71528-2/>

2. Спільний акт узгодження № 2. Висвітлення засобами масової інформації теми суїциду. – ОПУБЛІКОВАНО, 06.12.2017 / Електронне джерело. – Режим доступу: <https://www.nrada.gov.ua/72044-2/>

ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРІВ КЕРІВНОГО СКЛАДУ З ПИТАНЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ТА КРИЗОВОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ

*Новіцька Людмила Русланівна,
магістр психології, психолог-консультант,
тілесно-орієнтований психолог, психотерапевт
біосугестивної терапії корекції психосоматичних розладів,
дійсний член ГО “УАФПНПП”, авторка і ведуча тренінгів з надання
першої психічної допомоги та кризової інтервенції (Київ)*

Підготовка та перепідготовка дійсних військовослужбовців в даний час проходить в умовах ведення бойових дій на території нашої країни. Багато офіцерів уже мають досвід керування підрозділами в бойових умовах. Та, нажаль, раніше при підготовці керівного складу мало приділялось уваги психологічному супроводу та кризовій інтервенції. Зараз же приходить розуміння, що офіцер (командир) стає саме тим чинником, що упереджує військовослужбовців від бойового стресу та подальшого розвитку ПТСР.

Тому в своїй програмі по підготовці офіцерів керівного складу ми врахували досвід іноземних фахівців та позитивний досвід наших власних досягнень.

Важливо, щоб нові знання та навички гармонійно накладались на уже набутий життєвий досвід та попередні знання. Щоб офіцери змогли з легкістю побачити користь від нових знань та застосовувати їх на службі та в повсякденному житті.